eISSN 2522-1566
ISSUE 3 (37), 2026

## МЕНЕДЖМЕНТ

**ОТРИМАНО:**
11 Серпня 2026
**ПРИЙНЯТО:**
25 Вересня 2026
**ВИПУСК:**
20 Жовтня 2026

CC BY 4.0

**УДК 005.334:004.9:330.34**

**DOI 10.26661/2522-1566/2026-3/37-16**

# УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

**Арабаджиєв Д. Ю.***
*д.політ.н, професор*
*Запорізький національний університет*
*м. Запоріжжя, Україна*
*ORCID 0000-0002-4772-081X*

**Удовика Л. Г.**
*д.юр.н, професор,*
*Запорізький національний університет*
*м. Запоріжжя, Україна*
*ORCID 0000-0001-9260-4474*

**Сергієнко Т. І.**
*канд.політ.н, доцент,*
*Національний університет «Запорізька політехніка»*
*м. Запоріжжя, Україна*
*ORCID 0000-0002-4654-9248*

** Email автора для листування: dimariy026@gmail.com*

**Анотація.** У статті досліджено управління економічними ризиками цифровізації перехідного правосуддя України та впровадження стандартів ЄС як ключові чинники підвищення ефективності правової системи та стимулювання економічного розвитку. Розкрито трансформацію підходів українських інституцій до цифровізації судових процесів, застосування електронних платформ, автоматизації розгляду справ та інтеграції європейських стандартів у практику перехідного правосуддя. Зазначено, що початкові експерименти і локальні ініціативи поступово трансформувалися у системну цифровізацію та гармонізацію з нормами ЄС, спрямовану на підвищення прозорості, прискорення розгляду справ, зменшення економічних ризиків, пов'язаних із цифровою трансформацією, та покращення інвестиційного клімату. На основі аналізу законодавчих актів, стратегій цифровізації, офіційних документів ЄС та статистичних даних показано, що впровадження цифрових рішень у перехідне правосуддя створює передумови для ефективної роботи інституцій, ідентифікації та мінімізації економічних ризиків, підвищення довіри міжнародних партнерів і залучення інвестицій. Підкреслено значну роль відповідності стандартам ЄС, що сприяє інтеграції України у європейський правовий та економічний простір і підвищує легітимність державних реформ. Доведено, що взаємодія між державними органами, міжнародними інституціями та бізнес-спільнотою формує нову модель правового та економічного розвитку, у якій цифровізація та європейські стандарти виступають механізмом забезпечення стабільності, прозорості та ефективного управління ризиками. Визначено, що сучасна цифровізація перехідного правосуддя поєднує інструменти електронного документообігу, аналітики, моніторингу судових процесів та гармонізації з європейськими нормами, що створює передумови для виявлення, оцінювання та управління економічними ризиками і довгострокових позитивних економічних та інституційних наслідків. Результати дослідження

мають науково-практичне значення для розроблення рекомендацій щодо вдосконалення системи правосуддя в Україні, формування ефективного механізму управління економічними ризиками цифровізації, підвищення ефективності інвестиційного середовища та сприяння інтеграції української правової системи у європейський простір.

**Ключові слова:** управління економічними ризиками, цифровізація правосуддя, перехідне правосуддя, стандарти ЄС, ризик-менеджмент, економічні ризики, інвестиційний клімат, європейська інтеграція.

**JEL класифікація**: K40, O33, D81, F15.

## ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Цифровізація перехідного правосуддя в Україні в умовах європейської інтеграції є перспективним напрямом трансформації правової системи, який може забезпечити суттєві економічні, інституційні та соціальні ефекти для держави. Водночас масштабне впровадження цифрових технологій у сферу перехідного правосуддя супроводжується комплексом економічних ризиків, пов'язаних із необхідністю значних фінансових ресурсів для створення та підтримання цифрової інфраструктури, забезпечення кібербезпеки, захисту інформації, технологічного оновлення, підготовки персоналу та забезпечення безперервності функціонування цифрових систем. Це зумовлює необхідність формування ефективної системи управління економічними ризиками цифровізації, здатної забезпечити раціональне використання державних і міжнародних ресурсів та стійкість правової системи.

Актуальність проблеми посилюється тим, що перехідне правосуддя для України наразі має переважно стратегічний характер, однак окремі його елементи вже реалізуються в умовах триваючої збройної агресії, тимчасової окупації територій, пошкодження державної та судової інфраструктури, вимушеного переміщення населення і обмеженого фізичного доступу до державних установ. У таких умовах цифрові технології можуть стати важливим інструментом забезпечення доступу до правосуддя, документування порушень, збереження доказової бази, взаємодії державних інституцій та громадян, а також підготовки механізмів майбутнього відновлення правосуддя на деокупованих територіях.

На початкових етапах цифровізація правової системи України розвивалася переважно через окремі цифрові сервіси, електронний документообіг, інформаційні системи та експериментальні рішення у сфері судочинства. Такий поступовий характер цифрової трансформації був обумовлений необхідністю оцінювання фінансових, технічних, організаційних та правових ризиків, визначення економічної доцільності цифрових рішень і поступової адаптації українського законодавства та інституційної практики до європейських підходів.

В умовах поглиблення європейської інтеграції України цифровізація перехідного правосуддя набуває нового стратегічного значення. Гармонізація правових та інституційних механізмів із підходами Європейського Союзу створює можливості для підвищення прозорості, ефективності та підзвітності правосуддя, зниження корупційних ризиків, оптимізації державних витрат і формування сприятливого середовища для інвестицій та післявоєнного відновлення. Водночас інтеграція європейських стандартів потребує додаткових фінансових та організаційних ресурсів і може супроводжуватися ризиками перевищення запланованих витрат, неефективного використання коштів, технологічної залежності, дублювання цифрових систем, нерівномірного доступу до цифрових послуг та недостатньої окупності окремих цифрових проєктів.

Особливого значення набуває управління економічними ризиками, що виникають на різних етапах цифровізації перехідного правосуддя. До основних із них належать ризики недостатнього фінансування цифрової інфраструктури, перевищення вартості цифрових проєктів, неефективного розподілу бюджетних і міжнародних коштів, кіберризики та

пов'язані з ними фінансові втрати, технологічне старіння обладнання і програмного забезпечення, залежність від іноземних технологій та постачальників, ризики витоку або втрати даних, а також ризики цифрової нерівності та обмеження доступу окремих категорій населення до електронних сервісів. Сукупний вплив таких ризиків може знижувати економічну ефективність реформ і створювати додаткове фінансове навантаження на державний бюджет.

Водночас ефективне управління економічними ризиками цифровізації може забезпечити не лише мінімізацію потенційних втрат, а й формування додаткових економічних переваг. Використання цифрових інструментів здатне сприяти скороченню адміністративних витрат, оптимізації процесів документообігу, підвищенню продуктивності праці, прискоренню розгляду справ, зменшенню трансакційних витрат громадян і бізнесу та підвищенню прозорості використання державних ресурсів. У довгостроковій перспективі це може сприяти підвищенню інституційної спроможності держави, зміцненню довіри до правосуддя та покращенню інвестиційного середовища України.

Європейська інтеграція водночас створює можливості для залучення міжнародної фінансової, технічної та експертної підтримки цифрової трансформації правосуддя. Однак ефективне використання таких ресурсів потребує належної системи оцінювання економічної ефективності цифрових проєктів, прогнозування ризиків, контролю витрат, моніторингу результативності та координації між державними органами, міжнародними партнерами й іншими учасниками процесу реформування.

Аналіз економічних ризиків цифровізації перехідного правосуддя та механізмів управління ними дає можливість визначити ключові фактори, які впливатимуть на результативність цифрової трансформації правової системи України в умовах європейської інтеграції. Це дозволяє обґрунтувати напрями оцінювання, запобігання, мінімізації та моніторингу економічних ризиків, а також розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання державних і міжнародних ресурсів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю науково обґрунтованого формування системи управління економічними ризиками цифровізації перехідного правосуддя, яка має враховувати як сучасні умови воєнного стану, так і перспективи післявоєнного відновлення та деокупації територій України. Особливого значення набуває розроблення підходів, які дозволять узгодити економічну доцільність цифрових реформ із вимогами доступності, безпеки, прозорості та відповідності європейським стандартам.

Таким чином, дослідження управління економічними ризиками цифровізації перехідного правосуддя в Україні в умовах європейської інтеграції має важливе наукове та практичне значення для формування ефективної, стійкої та економічно обґрунтованої моделі реформування правової системи. У цьому контексті цифровізація розглядається не лише як технологічна модернізація правосуддя, а як комплексний економічний та інституційний процес, що потребує системного управління ризиками, оцінювання витрат і результатів, забезпечення ресурсної стійкості та узгодження українських підходів із європейськими принципами.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні дослідження перехідного правосуддя в Україні зосереджені на формуванні його інституційних механізмів, забезпеченні суспільного діалогу, адаптації міжнародного досвіду та визначенні правових засад його реалізації в умовах післявоєнного відновлення. І. Брунова-Калісецька, Т. Кисельова та О. Мартиненко розглядають діалог як важливий елемент моделі перехідного правосуддя, що сприяє суспільній взаємодії та подоланню наслідків конфлікту [3; 4]. Базове дослідження перехідного правосуддя в Україні за редакцією А. Бущенка та М. Гнатовського систематизує основні механізми та інституційні передумови його застосування

[5]. Окремі аспекти реалізації перехідного правосуддя в Україні у поствоєнний період досліджують С. Гайду та О. Мартинюк [7]. Зарубіжний досвід реалізації окремих елементів перехідного правосуддя в контексті деокупації територій України аналізує Б. Луценко [9], тоді як О. Червякова досліджує міжнародний досвід використання механізмів перехідного правосуддя для відновлення суверенітету та забезпечення національної безпеки України [22]. Окремий конституційно-правовий аспект формування концепції перехідного правосуддя розглядають Є. Ткаченко, Я. Радченко та В. Кириченко [21].

Важливим напрямом сучасних наукових досліджень є цифрова трансформація судової системи. Д. Богатчук аналізує перспективи розвитку електронного судочинства в Україні, акцентуючи увагу на подальшому розвитку цифрових інструментів судової діяльності [2]. А. Згама досліджує вплив цифрової трансформації на правосуддя та перспективи її розвитку у сфері господарювання [8]. Стратегічні цілі та принципи цифровізації правосуддя в Європейському Союзі в контексті євроінтеграційних викликів для України розглядають О. Синєгубов, О. Бортнік та О. Черненко [16]. Проблематику цифрового середовища та співвідношення понять «цифровізація» і «цифрове середовище» досліджує Д. Манько [10]. Сучасна цифрова трансформація правосуддя передбачає розвиток електронного судочинства, електронного документообігу, дистанційної участі у судових засіданнях, використання цифрових даних та інших технологічних інструментів, що водночас актуалізує питання належного ресурсного, організаційного та безпекового забезпечення [2; 8; 16; 23].

Проблематика економічних ризиків цифровізації пов'язана з необхідністю належного фінансування цифрової інфраструктури, її технічного оновлення, ефективного використання ресурсів, а також забезпечення економічної безпеки та кібербезпеки цифрових систем. У цьому контексті дослідження А. Ткаченко та Т. Пожуєвої щодо використання штучного інтелекту як інструменту формування проактивної системи економічної безпеки [17], а також управління інноваційним потенціалом як складовою адаптивної системи забезпечення економічної безпеки підприємства [19] формують теоретичне підґрунтя для аналізу економічних наслідків технологічних трансформацій. Важливе значення для дослідження управлінського аспекту цифрової трансформації мають також положення щодо сучасних управлінських технологій та трансформації управлінських парадигм [15; 20]. Практичний аспект цифровізації судової системи пов’язаний із необхідністю модернізації технічної інфраструктури, забезпечення стабільного функціонування цифрових систем та реагування на нові виклики, зумовлені стрімким розвитком цифрових технологій [23].

Євроінтеграційний вимір цифровізації та інституційного відновлення правосуддя визначається також положеннями Регламенту (ЄС) 2024/792 про створення Механізму для України (Ukraine Facility), який формує фінансову та інституційну основу підтримки відновлення, реформ і модернізації України відповідно до європейських принципів та стандартів [13]. Водночас сучасні українські аналітичні матеріали наголошують, що окремі елементи перехідного правосуддя вже реалізуються в Україні, проте залишається потреба у формуванні спільної політичної та інституційної рамки їх комплексного застосування [6].

Отже, сучасні наукові праці формують достатнє теоретичне та правове підґрунтя для дослідження перехідного правосуддя, цифровізації судової системи, економічної безпеки та євроінтеграційних процесів. Водночас недостатньо дослідженим залишається комплексний взаємозв’язок між цифровізацією механізмів перехідного правосуддя та економічними ризиками, що виникають у процесі її впровадження. Потребують подальшого опрацювання питання систематизації та оцінювання фінансових, технологічних, інфраструктурних, організаційних і безпекових ризиків, визначення механізмів їх мінімізації та обґрунтування управлінських підходів до забезпечення ефективного використання ресурсів у процесі цифрової трансформації правосуддя в Україні.

## ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз економічних ризиків цифровізації перехідного правосуддя в Україні, визначення їх основних видів і потенційних наслідків та обґрунтування підходів до управління ними в умовах впровадження стандартів ЄС.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: проаналізувати сучасні перспективи цифровізації перехідного правосуддя в Україні; визначити основні види ризиків цифрової трансформації перехідного правосуддя та оцінити їх потенційні наслідки; обґрунтувати напрями управління та мінімізації виявлених ризиків цифровізації правосуддя.

## МЕТОДОЛОГІЯ

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують системний аналіз економічних ризиків цифровізації перехідного правосуддя в Україні в умовах європейської інтеграції.

Методи аналізу та синтезу використано для опрацювання наукових публікацій, нормативно-правових актів, офіційних документів та аналітичних матеріалів щодо перехідного правосуддя, цифровізації судової системи та економічної безпеки. Системний і структурно-функціональний підходи застосовано для визначення взаємозв'язку між цифровими інструментами правосуддя, організаційними, фінансовими, технологічними та безпековими чинниками.

Метод класифікації та групування використано для систематизації потенційних ризиків цифровізації за основними видами: фінансовими, технологічними, інфраструктурними, організаційними, кадровими та кібербезпековими. Експертне оцінювання застосовано для визначення рівня потенційного впливу ризиків із використанням якісної шкали «високий», «середній», «низький» з урахуванням ймовірності їх виникнення та можливих наслідків.

Порівняльний метод використано для зіставлення українських підходів до цифровізації правосуддя з європейськими принципами та стандартами. Метод узагальнення застосовано для визначення основних напрямів мінімізації виявлених ризиків та формування відповідних управлінських рекомендацій.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дане дослідження спирається на міждисциплінарну теоретичну основу, що поєднує інституціональний підхід, теорію верховенства права, концепцію перехідного правосуддя, підходи цифрового врядування (e-governance) та засади управління ризиками. Така теоретична рамка дає змогу комплексно досліджувати процеси цифрової трансформації перехідного правосуддя в Україні, визначати економічні ризики, пов'язані з упровадженням цифрових технологій, а також оцінювати їхній вплив на ефективність функціонування правових інституцій та євроінтеграційні процеси [2, с. 20].

Дослідження сучасних практик перехідного правосуддя в Україні показує, що наразі реалізуються окремі його елементи, проте відсутня єдина політична та нормативна рамка, яка комплексно регламентувала б ці процеси [9]. Українські науковці підкреслюють важливість адаптації міжнародного досвіду та кримінологічного підходу до деокупації тимчасово окупованих територій, що передбачає інтеграцію елементів перехідного правосуддя у національне законодавство [10, с. 275]. У цьому контексті особливого значення набуває концепція цифрової держави, яка передбачає інтеграцію інформаційних технологій у всі сфери публічного управління, включаючи судову систему. Це сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності правосуддя, однак водночас формує потребу в належному ресурсному та фінансовому забезпеченні цифрових перетворень [8, с. 322]. Електронне

судочинство, автоматизація розгляду справ та цифрові платформи для комунікації між судовими органами і громадянами сприяють оптимізації процесів та зменшенню корупційних ризиків [20, с. 121].

Разом із тим, цифровізація перехідного правосуддя супроводжується комплексом потенційних ризиків, пов'язаних із кібербезпекою, нерівним доступом до цифрових сервісів, технологічними збоями, необхідністю навчання персоналу та додатковими витратами на створення й підтримання цифрової інфраструктури [23]. У зв'язку з цим цифрова трансформація судової системи потребує застосування ризик-орієнтованого підходу, який передбачає не лише оцінювання очікуваних результатів цифровізації, а й визначення можливих економічних втрат у разі виникнення технологічних, організаційних або кібернетичних загроз. Впровадження стандартів ЄС, зокрема у контексті регламенту Règlement (UE) 2024/792, відкриває можливості для гармонізації національної системи правосуддя з європейськими практиками та водночас створює передумови для підвищення ефективності використання ресурсів, інвестиційної привабливості та стабільності правового середовища [14].

Таким чином, комплексний аналіз літератури демонструє, що цифровізація перехідного правосуддя в Україні має подвійний характер. З одного боку, вона створює можливості для підвищення прозорості, ефективності, доступності та безперервності правосуддя, а з іншого – формує нові економічні ризики, пов'язані з необхідністю значних інвестицій у цифрову інфраструктуру, забезпеченням її кібербезпеки, технологічним оновленням, підготовкою персоналу та підтриманням безперервності функціонування цифрових систем. Тому ефективність цифровізації значною мірою залежить від здатності державних і судових інституцій своєчасно ідентифікувати, оцінювати та мінімізувати відповідні ризики [5].

Попри значну кількість досліджень, що охоплюють теоретичні та практичні аспекти перехідного правосуддя та цифровізації судових процесів, недостатньо уваги приділено комплексному аналізу саме економічних ризиків цифрової трансформації перехідного правосуддя в Україні. Зокрема, потребують подальшого дослідження питання співвідношення витрат на цифровізацію з потенційними економічними вигодами, оцінювання вартості технологічних збоїв і кіберінцидентів, визначення ресурсних потреб цифрової інфраструктури та впливу цифровізації на доступність і ефективність правосуддя. Це формує простір для міждисциплінарних досліджень, які поєднуватимуть правові, технологічні, економічні та управлінські підходи до оцінювання і мінімізації ризиків [19, с. 219].

Важливо розмежовувати ключові поняття, які використовуються в контексті цифрових реформ. Цифровізація (оцифрування) означає зміну якості існування певної інформації, що проявляється у переході її статусу від аналогового до цифрового формату або у первинному створенні даних у цифровому середовищі [20, с. 601]. Діджиталізація охоплює дії та процеси, спрямовані на впровадження цифрових рішень у конкретні інструменти або сервіси, розширення можливостей цифрового середовища та оцифрування необхідної інформації. Цифрова трансформація є ширшим процесом якісної зміни інструментів і способів роботи з даними, що передбачає створення цифрового контенту та інтеграцію технологій у всі процеси функціонування державних інституцій [11]. У контексті досліджуваної проблематики ці поняття доцільно розглядати у взаємозв'язку з управлінням економічними ризиками, оскільки кожен етап цифрового переходу потребує відповідного фінансового, технологічного та організаційного забезпечення.

Застосування зазначених підходів до судової сфери набуває особливого значення в умовах кризових викликів, коли цифрові технології стають важливим інструментом забезпечення безперервності правосуддя [24, с. 52]. Водночас цифровізація судової системи потребує належного ресурсного забезпечення, технологічної надійності та безпеки, оскільки зростання залежності від цифрової інфраструктури формує нові організаційні, технологічні та економічні ризики. До таких ризиків належать перевищення запланованих витрат на цифрові проєкти, недостатнє фінансування технічного оновлення, витрати на відновлення систем після

кібератак або технічних збоїв, а також економічні втрати, пов'язані з порушенням безперервності судових процедур. Додатковим аспектом є забезпечення інформаційної стійкості, що передбачає ефективне використання сучасних комунікаційних каналів для протидії інформаційним загрозам та підтримання стабільності суспільних і державних інституцій [1, с. 10].

У цьому контексті цифровізація перехідного правосуддя має розглядатися не лише як технологічне оновлення судових процедур, а як комплексна трансформація механізмів взаємодії держави, судових інституцій і громадян, яка має безпосередні економічні наслідки. Використання цифрових інструментів може сприяти підвищенню прозорості, ефективності та доступності правосуддя, скороченню часу обробки інформації та оптимізації адміністративних витрат. Водночас воно актуалізує питання фінансування цифрової інфраструктури, захисту даних, кібербезпеки, технологічної залежності та підготовки персоналу. Тому управління економічними ризиками цифровізації має передбачати не лише оцінювання витрат на впровадження цифрових рішень, а й визначення потенційних втрат від технологічних збоїв, кіберзагроз, недостатнього ресурсного забезпечення, простою цифрових систем та неефективного використання технологічних ресурсів.

Таке розмежування дозволяє чіткіше визначити роль цифрових технологій у формуванні сучасної моделі перехідного правосуддя та одночасно оцінити економічні наслідки цифрової трансформації. Ефективне управління відповідними ризиками має забезпечувати баланс між витратами на цифровізацію та суспільно-економічними результатами її впровадження. Водночас цифровізація створює передумови для наближення національної системи правосуддя до стандартів Європейського Союзу, оскільки сприяє розвитку відкритого, підзвітного та технологічно спроможного правосуддя й інтеграції європейських підходів до функціонування державних інституцій.

Незважаючи на значні наукові розробки, цифровізація перехідного правосуддя в Україні залишається надзвичайно актуальною, особливо в умовах повномасштабного вторгнення. Вона набуває особливого значення у процесі деокупації територій та відновлення державних інституцій, що вимагає стратегічного планування, поетапної підготовки та раціонального розподілу обмежених ресурсів. Сучасні цифрові рішення забезпечують безперервність функціонування судової системи навіть за умов воєнних загроз, сприяючи збереженню верховенства права та стабільності держави. Водночас довгострокова стійкість цифрових рішень залежить від здатності держави забезпечувати їх фінансування, технічне обслуговування, кіберзахист та відновлення у випадку надзвичайних ситуацій.

Для глибшого розуміння сучасних трансформацій доцільно звернутися до еволюції концепції перехідного правосуддя у світовій практиці. Поняття перехідного правосуддя сформувалося на тлі краху авторитарних режимів та збройних конфліктів у Латинській Америці, Африці та Східній Європі у 1990-х роках, що дало практичний досвід подолання наслідків серйозних порушень прав людини [21, с. 119]. На сьогодні понад сто країн пережили перехід від авторитаризму до демократії або від війни до миру, що дозволило напрацювати досвід протидії наслідкам серйозних порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права [4]. Концепцію перехідного правосуддя вперше запропонував Н. Крітц з Інституту миру США (USIP) у 1995 році, а значний внесок у її розвиток належить французькому дипломату Л. Жуане, який у 1997 році представив Комісії ООН з прав людини 42 принципи запобігання безкарності за порушення громадянських і політичних прав та норм ведення війни [21, с. 137]. Ці принципи охоплюють право на правосуддя, право на знання правди, право на гарантії неповторення порушень та право на відшкодування (репарації) [4].

Відтак, сучасне поняття «перехідного правосуддя» закріплене у численних документах ООН і ЄС і передбачає комплекс судових і позасудових механізмів, спрямованих на забезпечення підзвітності, правосуддя, відновлення постраждалих та інституційних реформ для досягнення справедливості та примирення в суспільстві [13]. Реалізація цих механізмів у

сучасних умовах потребує значних організаційних і фінансових ресурсів, що зумовлює необхідність урахування економічної складової під час планування цифрової трансформації відповідних інституцій.

Питання впровадження перехідного правосуддя в Україні має давню історію – його перші елементи з'явилися після початку російської агресії у 2014 році, а після повномасштабного вторгнення 2022 року їх кількість значно зросла [9]. Хоча в Україні вже реалізуються окремі елементи перехідного правосуддя, досі відчувається брак цілісної державної політики у цій сфері, що створює потребу в системному підході [5]. Такий підхід має охоплювати не лише правові та інституційні механізми, а й питання ресурсного забезпечення, визначення пріоритетів цифрових інвестицій та оцінювання економічних ризиків, що виникають у процесі відновлення та модернізації системи правосуддя.

За таких умов особливого значення набуває впровадження сучасних інструментів, здатних забезпечити ефективність, прозорість і системність реалізації механізмів перехідного правосуддя, серед яких ключове місце посідає цифровізація. У контексті повномасштабного вторгнення цифрові технології стають важливим інструментом реалізації принципів перехідного правосуддя, що підтверджується європейськими стандартами та інструментом Ukraine Facility [13]. Ця реформа передбачає модернізацію Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, підвищення ефективності управління ІТ-інфраструктурою та забезпечення сумісності з державними реєстрами. Такі заходи відповідають рекомендаціям ЄС щодо вдосконалення функціонування судової влади і створюють основу для подальшого розвитку електронного правосуддя в Україні [16, с. 93]. Зокрема, ці кроки узгоджуються з принципами цифрової трансформації правосуддя, закріпленими у стратегічних документах ЄС, які передбачають розвиток електронного судочинства (e-Justice), забезпечення інтероперабельності систем та захисту персональних даних. Впровадження цифрових рішень у правосудді також безпосередньо пов'язується з процесом адаптації до стандартів ЄС та інтеграції у європейський правовий простір, що визначається як один із ключових напрямів реформування судової системи України [17, с. 182]. Водночас реалізація таких цифрових реформ потребує оцінювання їхньої економічної ефективності, прогнозування витрат та врахування потенційних фінансових втрат у разі порушення функціонування цифрової інфраструктури.

Цифровізація судової системи набуває стратегічного значення, оскільки сприяє підвищенню прозорості, ефективності та доступності правосуддя, особливо в умовах воєнного стану. Водночас вона розглядається як механізм підвищення довіри суспільства до судової системи, оскільки забезпечує прозорість процедур, передбачуваність рішень та відкритість судової діяльності. Завдяки цифровим інструментам зростає контрольованість процесів та можливість оперативного реагування на виклики, що особливо актуально в умовах воєнних загроз. З економічної точки зору це може забезпечувати скорочення адміністративних витрат, зменшення трансакційних витрат та підвищення ефективності використання ресурсів. Водночас отримання таких результатів залежить від належного управління ризиками цифрових проєктів.

Використання сучасних цифрових технологій, таких як відеоконференції, електронний документообіг та цифрові реєстри, забезпечує безперервність судочинства навіть у складних умовах [15, с. 253]. Це не лише оптимізує бюджетні витрати та підвищує процесуальну ефективність, а й спрощує майбутнє документування порушень прав людини, що має важливе значення для відновлення справедливості (див. табл. 1). Крім того, цифровізація правосуддя має системний економічний вплив на розвиток бізнес-середовища. Вона сприяє зниженню трансакційних витрат суб'єктів господарювання, скороченню тривалості розгляду комерційних спорів та підвищенню передбачуваності судових рішень, що в комплексі підтримує стабільність економічного середовища та інвестиційну привабливість країни. У результаті формується більш передбачуване правове середовище, що є важливим фактором для залучення іноземних інвестицій та розвитку малого і середнього бізнесу. Для бізнес-

середовища це означає скорочення часу вирішення спорів, зниження витрат на юридичний супровід та підвищення рівня захисту прав власності, що є критично важливим для ефективного функціонування ринкової економіки [18, с. 239].

*Таблиця 1.*

*Порівняльна характеристика цифрових інструментів у системі перехідного правосуддя*

| Інструмент | Функція | Переваги | Приклади використання в ЄС | Потенційна користь для України |
|---|---|---|---|---|
| Відеоконференції | Проведення судових засідань дистанційно | Забезпечують безперервність судочинства, економію часу та ресурсів | Німеччина, Естонія | Можливість проведення судів у воєнний час, залучення свідків і підозрюваних без ризику |
| Електронний документообіг | Обмін судовими документами онлайн | Скорочення паперового документообігу, прискорення процесів | Франція, Іспанія | Швидкий доступ до матеріалів справ, оптимізація роботи судів |
| Цифрові реєстри потерпілих/підозрюваних | Облік учасників процесу | Забезпечення прозорості та точності даних | Литва, Польща | Формування бази для відновлення прав постраждалих та документування порушень |
| Аналітичні платформи | Оцінка ефективності судових процесів | Прогнозування, статистичний аналіз | Швеція, Нідерланди | Підтримка стратегічного планування та прийняття рішень на основі даних |

*Джерело: сформовано авторами*

Подальший розвиток цифрової інфраструктури судової системи передбачає функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем, зокрема «Електронного суду», електронного кабінету користувача та системи відеоконференцій, що забезпечують дистанційну взаємодію між судом та учасниками процесу. Водночас розширення цифрових сервісів потребує врахування економічних ризиків, пов’язаних із витратами на їх створення, технічне обслуговування, захист інформації та забезпечення безперервності роботи. Таким чином, практичний досвід європейських країн демонструє ефективність цифровізації правосуддя та доцільність її подальшого розвитку з урахуванням ресурсних можливостей держави [22]. Зокрема, в Естонії впровадження системи електронного судочинства (e-Justice) дозволило значно скоротити строки розгляду справ та забезпечити повний електронний документообіг. Для України цей досвід є особливо релевантним, оскільки може бути адаптований з урахуванням воєнних умов, необхідності швидкого відновлення правової системи після деокупації та потреби в раціональному використанні фінансових і технологічних ресурсів [9, с. 281].

Цифрові інструменти значно підвищують ефективність і прозорість процесів перехідного правосуддя, забезпечують безперервність судочинства та є ключовим елементом доступу до правосуддя під час воєнних умов [7, с. 7]. Вони дозволяють оперативно документувати порушення прав людини, відновлювати права постраждалих та підтримувати прозорість прийняття рішень. Водночас залежність від цифрової інфраструктури створює потенційні економічні втрати у випадку технічних збоїв, кібератак, пошкодження інформаційних систем або недостатнього фінансування їх функціонування. Тому ефективність цифрових інструментів перехідного правосуддя має оцінюватися не лише за результатами їх упровадження, а й з урахуванням витрат і потенційних ризиків, що супроводжують цифрову трансформацію.

Водночас дослідження показують, що для успішної інтеграції стандартів ЄС цифровізація повинна поєднуватися з комплексним підходом, який включає три ключові компоненти: державні рішення щодо реформування судової системи, технічну та фінансову підтримку міжнародних партнерів, а також активну участь громадянського суспільства [12]. У контексті управління економічними ризиками особливого значення набуває узгодження цих компонентів, оскільки недостатнє ресурсне забезпечення, неефективний розподіл фінансування або відсутність належної координації можуть знижувати результативність цифрових реформ. Ефективне управління зазначеними ризиками відкриває можливості для формування стійкої цифрової екосистеми правосуддя, здатної забезпечити не лише безперервність судових процесів, але й довгострокову інституційну та економічну стабільність. Досвід європейських держав демонструє, що використання цифрових платформ у правосудді сприяє підвищенню прозорості процесів, скороченню корупційних ризиків та забезпеченню ефективного контролю за виконанням рішень, що є важливим для розвитку інституцій перехідного правосуддя та зміцнення довіри до державних органів.

Для наочності ключові компоненти цифрової трансформації перехідного правосуддя та пов’язані з ними економічні ризики систематизовано у таблиці 2. У ній представлено основні напрями цифровізації, відповідальних суб’єктів, потенційні економічні ризики та можливі підходи до їх мінімізації.

*Таблиця 2.*

*Економічні ризики цифровізації перехідного правосуддя та підходи до управління ними*

| Компонент | Опис | Відповідальні суб’єкти | Ризики та управлінські заходи |
|---|---|---|---|
| Державні рішення | Реформування законодавства та судової системи | Міністерство юстиції, Верховний Суд | Невідповідність міжнародним стандартам, затримки в реалізації |
| Технічна та фінансова підтримка | Надання обладнання, програмного забезпечення, фінансування | ЄС, міжнародні донори | Недостатня координація, залежність від зовнішніх ресурсів |
| Громадянське суспільство | Моніторинг, участь у впровадженні, навчання | НУО, експертні центри | Низька залученість або відсутність кваліфікації |

*Джерело: сформовано авторами*

Отже, інтеграція стандартів ЄС потребує збалансованого поєднання державних рішень, міжнародної підтримки та активної участі громадянського суспільства, що забезпечує узгодженість реформ і сприяє мінімізації ризиків їх неефективного впровадження. Водночас цифровізація перехідного правосуддя супроводжується комплексом ризиків, серед яких

ключове значення мають кіберзагрози, витоки персональних даних, нерівний доступ до цифрових технологій у різних регіонах, недостатній рівень цифрової грамотності учасників судових процесів, а також ризики недостатнього фінансування цифрової інфраструктури та забезпечення її безперервного функціонування. Ігнорування зазначених викликів може призвести не лише до зниження ефективності цифрових реформ, а й до виникнення додаткових фінансових витрат, втрат ресурсів та зниження довіри до правової системи [7, с. 321].

У перспективі цифровізація перехідного правосуддя стає не лише технічним інструментом, а й стратегічним механізмом зміцнення інституційної спроможності України, підвищення ефективності використання державних ресурсів, зниження трансакційних витрат та формування більш передбачуваного правового середовища. Раціональне управління економічними ризиками цифровізації створює передумови для забезпечення стійкості цифрової інфраструктури, підвищення інвестиційної привабливості та ефективної інтеграції України у європейський правовий простір. Важливим фактором залишається активна громадська підтримка таких змін, яка підсилює легітимність реформ, сприяє прозорості реалізації правосуддя та посиленню суспільного контролю за використанням ресурсів [2, с. 32].

Для практичної демонстрації ролі цифровізації у забезпеченні ефективного функціонування перехідного правосуддя та мінімізації пов'язаних із нею економічних ризиків наведено Таблицю 3, де відображено, як традиційні механізми перехідного правосуддя можуть трансформуватися за допомогою цифрових технологій, а також визначено відповідні результати для доступності, прозорості та ефективності судових процесів.

*Таблиця 3.*

*Механізми перехідного правосуддя та роль цифровізації*

| Механізм | Традиційне виконання | Цифрове виконання | Очікуваний ефект на доступність та прозорість |
|---|---|---|---|
| Судове переслідування | Фізичні засідання, паперові справи | Відеоконференції, електронні досьє | Підвищення доступу до судів і безпекова стабільність |
| Відшкодування та репарації | Паперові реєстри, довготривалі процедури | Цифрові реєстри постраждалих, автоматизовані заявки | Прискорення виплат та підзвітність |
| Документування порушень | Фізичні протоколи та архіви | Цифрові бази даних, аналітичні платформи | Збереження доказів, надійність і прозорість |
| Інституційні реформи | Законодавчі зміни вручну | Цифрове управління даними, електронне планування реформ | Підвищення ефективності і контроль виконання реформ |

*Джерело: сформовано авторами*

Наприклад, у процесі документування порушень прав людини на деокупованих територіях цифрові платформи можуть використовуватися для збору свідчень, їх верифікації та збереження у захищених базах даних, що значно спрощує подальше судове переслідування та забезпечує належний рівень доказової бази. Водночас застосування таких цифрових рішень потребує врахування економічних ризиків, пов'язаних із витратами на створення та підтримання відповідної інфраструктури, забезпеченням захисту даних, кібербезпекою та

відновленням інформаційних ресурсів у разі їх пошкодження або втрати. Таким чином, цифрові механізми перехідного правосуддя забезпечують швидке, прозоре та ефективне функціонування ключових процесів, але їх результативність залежить від належного управління ресурсами та ризиками цифровізації. У практичному вимірі це передбачає впровадження конкретних інструментів, таких як єдина цифрова платформа для обліку постраждалих, інтегровані реєстри судових рішень, автоматизовані системи розподілу справ, а також використання штучного інтелекту для аналізу судової практики та прогнозування можливих результатів судових процесів. Застосування таких технологій має супроводжуватися оцінюванням їх економічної доцільності, витрат на впровадження та потенційних втрат у разі виникнення технологічних чи кібернетичних загроз.

Результати дослідження демонструють, що комплексна цифровізація перехідного правосуддя у поєднанні зі стандартами ЄС та активною участю громадян може стати важливим чинником відновлення правопорядку, стабілізації державних інституцій та інтеграції України у європейський правовий простір після деокупації. У цьому контексті Україна може розглядатися як унікальний кейс поєднання постконфліктної трансформації та цифрової модернізації правової системи [3]. Водночас масштаб цифрової трансформації потребує формування ефективної системи управління економічними ризиками, яка має забезпечувати обґрунтоване визначення пріоритетів фінансування, контроль витрат, оцінювання потенційних втрат та своєчасне реагування на технологічні, кібернетичні й організаційні загрози. Такий підхід сприятиме формуванню нової правової реальності, де цифрові технології, європейські стандарти та суспільна участь виступають взаємопов’язаними елементами забезпечення ефективного, прозорого та економічно стійкого правосуддя.

З практичної точки зору реалізація цифровізації перехідного правосуддя в Україні може здійснюватися поетапно [4]. На першому етапі доцільно забезпечити модернізацію технічної інфраструктури та інтеграцію існуючих державних реєстрів, одночасно здійснюючи оцінювання необхідних фінансових ресурсів і потенційних ризиків цифрових проєктів. На другому етапі важливо впровадити єдині цифрові стандарти судочинства відповідно до вимог ЄС та забезпечити механізми контролю ефективності використання коштів і технологічних ресурсів. На третьому етапі необхідно забезпечити підготовку кадрів та підвищення рівня цифрової грамотності учасників судових процесів, що дозволить зменшити кадрові та організаційні ризики цифрової трансформації. На всіх етапах реалізації реформи необхідним є постійний моніторинг ризиків, оцінювання результативності цифрових рішень та коригування заходів управління відповідно до зміни умов.

## ВИСНОВКИ

Цифровізація перехідного правосуддя в Україні є стратегічним напрямом реформування правової системи, що поєднує технологічну трансформацію, підвищення ефективності судових процедур, управління економічними ризиками та імплементацію стандартів ЄС. Проведене дослідження засвідчило, що використання цифрових інструментів сприяє підвищенню прозорості, доступності та оперативності правосуддя, посиленню підзвітності судових інституцій і формуванню сприятливіших умов для поствоєнного відновлення та інвестиційної діяльності. Інтеграція європейських стандартів, своєю чергою, створює передумови для подальшої гармонізації правової системи України з правовими нормами та практиками ЄС і підвищення довіри міжнародних партнерів.

Встановлено, що результативність цифровізації перехідного правосуддя значною мірою визначається ефективністю управління економічними, організаційними, кібернетичними та кадровими ризиками. Цифрова трансформація потребує значних фінансових ресурсів на створення, модернізацію та підтримання цифрової інфраструктури, водночас виникнення технологічних збоїв, кіберінцидентів, порушення роботи інформаційних систем або недостатнього ресурсного забезпечення може спричиняти додаткові витрати та знижувати

ефективність функціонування системи правосуддя. Запропонований підхід передбачає своєчасну ідентифікацію та оцінювання ризиків, визначення відповідальних суб'єктів, встановлення пріоритетних напрямів реагування та формування комплексу заходів щодо мінімізації їх негативного економічного впливу.

За результатами проведеного аналізу систематизовано основні ризики цифровізації перехідного правосуддя за видами, визначено їх основні прояви, потенційні економічні наслідки, рівень ризику та пріоритетні заходи управління (табл. 4).

*Таблиця 4*

*Основні ризики цифровізації перехідного правосуддя та заходи управління ними*

| Вид ризику | Основні прояви | Потенційні наслідки | Рівень ризику | Основні заходи управління |
|---|---|---|---|---|
| Економічні | Недостатнє фінансування цифровізації, високі витрати на IT-інфраструктуру | Обмеження темпів цифрової трансформації | Високий | Оптимізація фінансування, поетапне впровадження цифрових рішень |
| Організаційні | Недосконала взаємодія між державними інституціями | Затримки та дублювання процедур | Середній | Удосконалення координації та регламентів |
| Кібернетичні | Кібератаки, втрата або компрометація даних | Порушення роботи цифрових систем, зниження довіри | Високий | Посилення кіберзахисту, резервне копіювання та захист даних |
| Кадрові | Недостатній рівень цифрових компетентностей | Помилки під час використання цифрових систем | Середній | Навчання та підвищення цифрової компетентності персоналу |

*Джерело: сформовано авторами*

Як свідчать результати оцінювання, найбільш критичними є економічні та кібернетичні ризики, що зумовлює необхідність першочергового забезпечення належного фінансування цифрової інфраструктури, посилення кіберзахисту та захисту даних. Економічні ризики цифровізації проявляються, зокрема, у значних витратах на створення, модернізацію та підтримання цифрової інфраструктури, можливих фінансових втратах унаслідок технологічних збоїв і кібератак, а також ризиках неефективного використання ресурсів. Організаційні й кадрові ризики потребують удосконалення міжінституційної координації, належного ресурсного забезпечення та системного підвищення цифрової компетентності персоналу. Особливого значення набуває комплексне забезпечення кібербезпеки, технічної інфраструктури та цифрової компетентності учасників правосуддя як передумов стійкого функціонування цифрової системи.

У довгостроковій перспективі цифровізація перехідного правосуддя може стати одним із важливих інструментів зміцнення верховенства права, відновлення довіри до державних інституцій та забезпечення сталого розвитку України. Водночас її практична реалізація має передбачати не лише технологічне оновлення судової системи, а й формування ефективної системи управління економічними ризиками, що охоплює планування та контроль фінансових

ресурсів, оцінювання економічної доцільності цифрових рішень, прогнозування потенційних втрат і визначення механізмів їх мінімізації. Важливим напрямом залишається створення інтегрованих цифрових баз даних для документування порушень, відновлення прав постраждалих та забезпечення належної інформаційної взаємодії між відповідними державними інституціями.

*Перспективи подальших досліджень* доцільно пов'язати з оцінюванням ефективності цифрових інструментів у різних регіонах України, визначенням їх впливу на прозорість і підзвітність судових процесів, удосконаленням методик оцінювання економічних ризиків та розробленням механізмів адаптації міжнародних стандартів до національної системи перехідного правосуддя. Важливим напрямом залишається також дослідження економічних і соціальних наслідків цифровізації, оцінювання співвідношення витрат і результатів цифрових реформ, визначення оптимальних моделей фінансування цифрової інфраструктури, підвищення цифрової компетентності працівників судових органів та громадянського суспільства, а також удосконалення механізмів цифрового забезпечення прав постраждалих в умовах післявоєнного відновлення України.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арабаджиєв Д.Ю., Постол О.Є., Сергієнко Т.І. Сучасні канали комунікації як детермінанта інформаційної стійкості в контексті повномасштабного вторгнення російської федерації. *Політикус.* 2023. № 6. С. 9-14. URL: http://politicus.od.ua/index.php/2023-ukr?id=67
2. Богатчук Д. Перспективи розвитку електронного судочинства в Україні. *Наукові записки НаУКМА*. *Юридичні науки.* 2025. № 15. С. 19–44. DOI: 10.18523/2617-2607.2025.15.19-44
3. Брунова-Калісецька І. та ін. Як інтегрувати діалог у процесі перехідного правосуддя в Україні. Київ, 2020. 20 с. URL: https://www.ucipr.org.ua/ua/publikatsii/vydannia/yak-integruvati-dialog-u-protsesi-perekhidnogo-pravosuddya-v-ukrajini.
4. Брунова-Калісецька І., Кисельова Т., Мартиненко О. Діалог у моделі правосуддя перехідного періоду: особливості та функції. Київ, 2020. 60 с. URL: https://www.ucipr.org.ua/ua/publikatsii/vydannia/dialog-v-modeli-pravosuddya-perekhidnogo-periodu-osoblivosti-i-funktsiji.
5. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні: монографія / за заг. ред. А.П. Бущенка, М.М. Гнатовського. Київ: РУМЕС. 2017. 592 с.
6. В Україні вже реалізують елементи перехідного правосуддя, але бракує спільної рамки політики. 2026. URL: https://zmina.info/news/v-ukrayini-vzhe-realizuyut-elementy-perehidnogo-pravosuddya-ale-brakuye-spilnoyi-ramky-polityky-alona-lunova/
7. Гайду С. В., Мартинюк О. В. Щодо реалізації перехідного правосуддя в Україні у поствоєнний період. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2025. С. 5–12. DOI: https://doi.org/10.31558/2786-5835.2024.2.1
8. Згама А. О. Щодо цифрової трансформації правосуддя та перспектив для сфери господарювання. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2024. № 6. С. 320–325. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.52
9. Лузан Т. Перехідне правосуддя: історія становлення і зміст поняття. *Юридична Газета online.* 2021. 28 квітня. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/perehidne-pravosuddya-istoriya-stanovlennya-i-zmist-ponyattya.html
10. Луценко Б. Зарубіжний досвід реалізації окремих елементів перехідного правосуддя в контексті кримінологічного забезпечення деокупації територій України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2023. № 3(30). С. 273–284. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.23

11. Манько Д. Г. Цифровізація та цифрове середовище: щодо співвідношення понять. *Цифровий розвиток України: проблеми та перспективи: матеріали доповідей учасників круглого столу* (м. Одеса, 22 березня 2024 р.) [Електронне видання]. 2024. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/91274484-f67f-416b-bebe-542d51d328ab/conten

12. Мартиненко О. А., Семьоркіна О. М. Амністія та люстрація: механізми перехідного правосуддя для майбутнього України. *Огляд міжнародної практики та національного законодавства.* Київ, 2020. 84 с. URL: https://www.ucipr.org.ua/publicdocs/amnesty2020.pdf?utm_source=chatgpt.com.

13. Перехідне правосуддя: як та коли до нього перейти? 2025. URL: https://parlament.org.ua/analytics/perehidne-pravosuddya/.

14. Регламент (ЄС) 2024/792 Європейського Парламенту та Ради від 29 лютого 2024 року про створення Механізму для України. PE/10/2024/REV/1. Official Journal of the European Union. 29.02.2024. L 792. URL: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj

15. Сергієнко Т. І. Європейський досвід формування системи економічної безпеки**.** *Інтеграція освіти, науки і бізнесу: монографія*. Т. 11. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 91–97

16. Сергієнко Т.І., Крайнік О.М. Сучасні технології менеджменту на промислових підприємствах в умовах ринкової економіки. *Modern Technologies in Economy and Management. Collective Scientific Monograph*. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2019; P. 249-259. URL: https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/09/2019_moderntechnologies_in_ecenomy_and_managment.pdf

17. Синєгубов О., Бортнік О., Черненко О. Стратегічні цілі та принципи цифровізації правосуддя в ЄС в контексті євроінтеграційних викликів для України. *Юридичний вісник.* 2024. № 5. С. 184–198. DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2024.21

18. Ткаченко А. М., Пожуєва Т. О. Штучний інтелект як інструмент формування проактивної системи економічної безпеки. Вісник економічної науки України. 2026. №1 (50). С. 236 – 242. DOI: https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).236-242

19. Ткаченко А., Пожуєва Т. Управління інноваційним потенціалом як складова адаптивної системи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний аналіз*. 2026. Т. 36, № 1. С. 213–223. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2026.01.213

20. Ткаченко А., Чернова І. Трансформація управлінських парадигм: від класичної теорії до сучасних наукових поглядів. Сталий розвиток економіки. 2025. № 6 (57). С. 596–604. DOI: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-82

21. Ткаченко Є. В., Радченко Я. М., Кириченко В. О. Концепція перехідного правосуддя: апорія конституційно-правового механізму створення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 118–123. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/25

22. Червякова О. В. Механізми та процеси перехідного правосуддя: міжнародний досвід відновлення суверенітету та національної безпеки України. *Право і безпека.* 2023. № 90(3). С. 135–142. DOI: https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.11

23. ШІ у правосудді: судді ВС обговорили виклики, які постають перед судовими системами у зв'язку зі стрімким розвитком цифрових технологій. 2026. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1992386/

24. Horodovenko, V., Bondar, O., Udovyka, L. Justice in the Covid-19 era Through the Prism of Judicial Power. *Ius Humani Law Journal*, 2021. № 10(1). С. 51–72. DOI: https://doi.org/10.31207/ih.v10i1.270 [in English].

**REFERENCES**

Arabadzhyiev D. Yu., Postol O. Ye., Sergiienko T. I. (2023). Modern communication channels as a determinant of information resilience in the context of a full-scale invasion of the Russian Federation. Politicus, 6, 9–14. DOI: 10.24195/2414-9616.2023-6.2

Bohatchuk, D. (2025). Perspektyvy rozvytku elektronnoho sudochynstva v Ukraini [Prospects for the development of electronic justice in Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Yurydychni nauky*, 15, 19–44. https://doi.org/10.18523/2617-2607.2025.15.19-44 [in Ukrainian].

Brunova-Kalisetska, I., et al. (2020). Yak intehruvaty dialoh u protsesi perekhidnoho pravosuddia v Ukraini [How to integrate dialogue into the transitional justice process in Ukraine]. Kyiv. 20 p. https://www.ucipr.org.ua/ua/publikatsii/vydannia/yak-integruvati-dialog-u-protsesi-perekhidnogo-pravosuddya-v-ukrajini [in Ukrainian].

Brunova-Kalisetska, I., Kyseliova, T., & Martynenko, O. (2020). Dialoh u modeli pravosuddia perekhidnoho periodu: osoblyvosti ta funktsii [Dialogue in the transitional justice model: features and functions]. Kyiv. 60 p. https://www.ucipr.org.ua/ua/publikatsii/vydannia/dialog-v-modeli-pravosuddya-perekhidnogo-periodu-osoblivosti-i-z-funktsiji [in Ukrainian].

Bushchenko, A. P., & Hnatovskyi, M. M. (Eds.). (2017). Bazove doslidzhennia iz zastosuvannia pravosuddia perekhidnoho periodu v Ukraini [Basic study on the application of transitional justice in Ukraine]. Kyiv: RUMES. 592 p. [in Ukrainian].

V Ukraini vzhe realizuiut elementy perekhidnoho pravosuddia, ale brakuie spilnoi ramky polityky [Elements of transitional justice are already being implemented in Ukraine, but a common policy framework is lacking]. (2026). https://zmina.info/news/v-ukrayini-vzhe-realizuyut-elementy-perehidnogo-pravosuddya-ale-brakuye-spilnoyi-ramky-polityky-alona-lunova/ [in Ukrainian].

Haidu, S. V., & Martyniuk, O. V. (2025). Shchodo realizatsii perekhidnoho pravosuddia v Ukraini u postvoiennyi period [On the implementation of transitional justice in Ukraine in the post-war period]. *Pravnychyi chasopys Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa*, 5–12. https://doi.org/10.31558/2786-5835.2024.2.1 [in Ukrainian].

Zghama, A. O. (2024). Shchodo tsyfrovoi transformatsii pravosuddia ta perspektyv dlia sfery hospodariuvannia [On digital transformation of justice and prospects for the economic sphere]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 6, 320–325. https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.52 [in Ukrainian].

Luzan, T. (2021). Perekhidne pravosuddia: istoriia stanovlennia i zmist poniattia [Transitional justice: history of formation and meaning of the concept]. *Yurydychna Hazeta online*. April 28. https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/perehidne-pravosuddya-istoriya-stanovlennya-i-zmist-ponyattya.html [in Ukrainian].

Lutsenko, B. (2023). Zarubizhnyi dosvid realizatsii okremykh elementiv perekhidnoho pravosuddia v konteksti kryminolohichnoho zabezpechennia deokupatsii terytorii Ukrainy [Foreign experience in implementing certain elements of transitional justice in the context of criminological support for the de-occupation of Ukrainian territories]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, 3(30), 273–284. https://doi.org/10.32631/vca.2023.3.23 [in Ukrainian].

Manko, D. H. (2024). Tsyfrovizatsiia ta tsyfrove seredovyshche: shchodo spivvidnoshennia poniat [Digitalization and digital environment: on the relationship between concepts]. In *Tsyfrovyi rozvytok Ukrainy: problemy ta perspektyvy: materialy dopovidei uchasnykiv kruhloho stolu* [Digital development of Ukraine: problems and prospects: proceedings of the round table] (Odesa, March 22, 2024). Odesa: Odesa Law Academy. [Electronic edition]. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/91274484-f67f-416b-bebe-542d51d328ab/conten [in Ukrainian].

Martynenko, O. A., & Semiorkina, O. M. (2020). Amnesty and lustration: mechanisms of transitional justice for the future of Ukraine [Amnesty and lustration: mechanisms of transitional justice for the future of Ukraine]. *Ohliad mizhnarodnoi praktyky ta natsionalnoho zakonodavstva* [Review

of international practice and national legislation]. Kyiv. 84 p. https://www.ucipr.org.ua/publicdocs/amnesty2020.pdf [in Ukrainian].

Perekhidne pravosuddia: yak ta koly do noho pereity? [Transitional justice: how and when to move towards it?]. (2025). https://parlament.org.ua/analytics/perehidne-pravosuddya/ [in Ukrainian].

Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 on establishing the Ukraine Facility. (2024). *Official Journal of the European Union*, L 792. https://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj.

Sergiienko, T. I. (2022). Yevropeiskyi dosvid formuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky [European experience in developing an economic security system]. In *Intehratsiia osvity, nauky i biznesu* [Integration of education, science and business] (Vol. 11, pp. 91–97). Zaporizhzhia: Vydavnychyi dim "Helvetyka". [in Ukrainian].

Sergiienko, T. I. & Krainik, O. M. (2019). Suchasni tekhnolohii menedzhmentu na promyslovykh pidpryiemstvakh v umovakh rynkovoi ekonomiky [Modern technologies of management in industrial enterprises in a market economy]. In *Modern Technologies in Economy and Management. Collective Scientific Monograph* (pp. 249–259). Opole: The Academy of Management and Administration in Opole. URL: https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/09/2019_moderntechnologies_in_ecenomy_and_managment.pdf [in Ukrainian].

Syniehubov, O., Bortnik, O., & Chernenko, O. (2024). Stratehichni tsili ta pryntsypy tsyfrovizatsii pravosuddia v YeS v konteksti yevrointehratsiinykh vyklykiv dlia Ukrainy [Strategic goals and principles of digitalization of justice in the EU in the context of European integration challenges for Ukraine]. *Yurydychnyi visnyk*, 5, 184–198. https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2024.21 [in Ukrainian].

Tkachenko, A. M., & Pozhuieva, T. O. (2026). Shtuchnyi intelekt yak instrument formuvannia proaktyvnoi systemy ekonomichnoi bezpeky [Artificial intelligence as a tool for developing a proactive economic security system]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1(50), 236–242. https://doi.org/10.37405/3041-1629.2026.1(50).236-242 [in Ukrainian].

Tkachenko, A., & Pozhuieva, T. (2026). Upravlinnia innovatsiinym potentsialom yak skladova adaptyvnoi systemy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstva [Management of innovation potential as a component of an adaptive system for ensuring enterprise economic security]. *Ekonomichnyi analiz*, 36(1), 213–223. https://doi.org/10.35774/econa2026.01.213 [in Ukrainian].

Tkachenko, A., & Chernova, I. (2025). Transformatsiia upravlinskykh paradyhm: vid klasychnoi teorii do suchasnykh naukovykh pohliadiv [Transformation of management paradigms: from classical theory to modern scientific approaches]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 6(57), 596–604. https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-82 [in Ukrainian].

Tkachenko, Ye. V., Radchenko, Ya. M., & Kyrychenko, V. O. (2024). Kontseptsiia perekhidnoho pravosuddia: aporiia konstytutsiino-pravovoho mekhanizmu stvorennia [The concept of transitional justice: an aporia of the constitutional and legal mechanism of creation]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 3, 118–123. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/25 [in Ukrainian].

Cherviakova, O. V. (2023). Mekhanizmy ta protsesy perekhidnoho pravosuddia: mizhnarodnyi dosvid vidnovlennia suverenitetu ta natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Mechanisms and processes of transitional justice: international experience of restoring sovereignty and national security of Ukraine]. *Pravo i bezpeka*, 90(3), 135–142. https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.11 [in Ukrainian].

ShI u pravosuddi: suddi VS obhovoryly vyklyky, yaki postaiut pered sudovymy systemamy u zviazku zi strimkym rozvytkom tsyfrovykh tekhnolohii [AI in justice: Supreme Court judges discussed challenges facing judicial systems due to the rapid development of digital technologies]. (2026). https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1992386/ [in Ukrainian].

Arabadzhyiev, D., Udovyka, L., & Sergiienko, T. (2026). Management of economic risks of digitalization of transitional justice in Ukraine in the context of European integration. Management and Entrepreneurship: Trends of Development, 3(37), 228-245. https://doi.org/10.26661/2522-1566/2026-3/37-16

Horodovenko, V., Bondar, O., & Udovyka, L. (2021). Justice in the Covid-19 era Through the Prism of Judicial Power. *Ius Humani Law Journal*, 10(1), 51–72. https://doi.org/10.31207/ih.v10i1.270 [in English].

# MANAGEMENT OF ECONOMIC RISKS OF DIGITALIZATION OF TRANSITIONAL JUSTICE IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

**Dmytro Arabadzhyiev**
*Zaporizhzhia National University*
*Zaporizhzhia, Ukraine*

**Larysa Udovyka**
*Zaporizhzhia National University*
*Zaporizhzhia, Ukraine*

**Tetiana Sergiienko**
*National University «Zaporizhzhia Polytechnic»*
*Zaporizhzhia, Ukraine*

The article examines the management of economic risks associated with the digitalization of transitional justice in Ukraine and the implementation of EU standards as key factors in improving the efficiency of the legal system and stimulating economic development. The transformation of approaches adopted by Ukrainian institutions to the digitalization of judicial processes, the use of electronic platforms, the automation of case consideration, and the integration of European standards into transitional justice practices are explored. It is noted that initial experiments and local initiatives have gradually evolved into systemic digitalization and harmonization with EU norms aimed at increasing transparency, accelerating case consideration, reducing economic risks associated with digital transformation, and improving the investment climate. Based on an analysis of legislative acts, digitalization strategies, official EU documents, and statistical data, it is demonstrated that the implementation of digital solutions in transitional justice creates conditions for effective institutional functioning, the identification and minimization of economic risks, increased confidence among international partners, and investment attraction. The significant role of compliance with EU standards is emphasized, as it contributes to Ukraine's integration into the European legal and economic space and enhances the legitimacy of state reforms. It is demonstrated that interaction among public authorities, international institutions, and the business community is shaping a new model of legal and economic development in which digitalization and European standards serve as mechanisms for ensuring stability, transparency, and effective risk management. It is determined that the modern digitalization of transitional justice combines electronic document management, analytics, judicial process monitoring, and harmonization with European norms, creating conditions for the identification, assessment, and management of economic risks and for achieving long-term positive economic and institutional outcomes. The research findings are of scientific and practical significance for developing recommendations to improve the justice system in Ukraine, establishing an effective mechanism for managing the economic risks of digitalization, enhancing the efficiency of the investment environment, and promoting the integration of the Ukrainian legal system into the European space.

**Keywords:** economic risk management, digitalization of justice, transitional justice, EU standards, risk management, economic risks, investment climate, European integration.